

e hatalmas munkát: általános óratervezés az egytanítós hat osztályú, a két, három, négy, öt tanítós elemi iskola óraterve, és egy részletes *órarend* az egytanítós hat osztályú osztatlan népiskola részére.

Ez a váza az új népiskolai tantervnek és utasításnak! Nem tudok menekülni attól a gondolattól, hogy túlságosan szép, túlságosan *tartalmas* munkát adtak kezünkbe. Ugyanazokat a nagyfontosságú pädagogiai és didaktikai elveket, amelyek e nagy munkát oly értékessé teszik, talán kevesebb szóval és jóval kisebb terjedelemmel is el lehetett volna mondani az új utasításokban. Így talán inkább elérte volna a kitűzött célt. De lehet, hogy tévedek. Egy azonban bizonyos, hogy a magyar tanítóság osztatlan szeretettel fogadja az új tantervet, mert erős *nemzeti érzés* lüktet benne. Az új tanterv méltó helyet adott népiskolánkban zengzetest anyanyelvünknek; föltárja már a kis iskolás fiúk előtt is a magyar költészet ragyogó kapuit és megismerteti velök a magyar irodalom és költészet legjobbjait. Megtanítja őket a hazaföldjére, őseink erkölcsére és szokásaira és beléjük plántálja a nemzet nagyjai iránt való kegyeletet.

STUMPF MARISKA.

HAZAI IRODALOM.

Magyar Remekírók VII. sorozat. Budapest, Franklin Társulat, 1905.

Gyűjteményes vállalatoknál szokatlan pontossággal jelennek meg a Magyar Remekírók sorozatai, és ez a pontosság, mondhatni sietség nem látszik meg az egyes köteteken, mindegyik lelkiismeretesen, gondosan van megszerkesztve és kiállítva. A legutóbbi ötös sorozatról is elmondhatjuk ezt a dicséretet.

ARANY JÁNOS műveiből a negyedik kötetet hozza e sorozat, most is RIEDL FRIGYES szerkesztésében. Említettük már, hogy a szerkesztő helyes érzéssel szakított Arany csoportosításával, szerencsés kézzel a lírai és kisebb elbeszélő költeményeket időrendben adta, a nagyobb elbeszélőket Aranynak szubjektív és ezért kissé önkényes csoportosítása helyett tárgyuk szerint állítja egymáshoz. Az epikus alkotások közül először a *Toldi-trilógiát* közölte egy kötetben, a másodikra maradtak a komoly tárgyúak közül a nagyobb alkotások, a *hún rege*, *Murány ostroma* s a töredékek. Mivel *Az öldöklő angyal*-t kivéve mindegyik történeti tárgyú s Kazinczy kifejezését használva, «fentebb stílus», talán jobb lett volna e helyett a *Keveházát* adni, hogy a következő kötetekre maradtak volna a víg eposzok és a komolyak közül azok, melyek tárgyuk modernsége (*Az első lopás*) vagy előadá-

suk módja által (*Szent László füve*) nem illenek a nagy történeti alkotásokhoz. Ha nem csalódnunk, ez a szempont vezette a csoportosításban Arany legjobb és legfinomabb ízlésű ismerőjét.

A másik kötet KISFALUDY KÁROLY munkáinak közlését kezdi meg. A megjelent I. kötet Kisfaludy összes költeményein kívül két szomorújátkát, *Irénét* és *Kemény Simont* hozza. Amit ad, az mind szükséges és igen jól van közölve, a költemények eredeti szövegükben, a hagyományos fölosztás szerint, de az egyes csoportokon belül szigorú gondnal a chronológiára, úgy hogy a költő mintegy az olvasó szemeláttára fejlődik. Azonban véleményünk szerint kissé kevés ami ebbe a kötetbe került. Igaz, hogy a vállalat papirosa nagyon jó, szedése pazar s így a kiáltása költséges, de 18 $\frac{1}{2}$ ív — ennyi a Kisfaludy-kötet terjedelme — kevés. A *tatárokat*, amely az első zajos sikert szereztte Kisfaludynak, és *Stibort*, Iréne után legkiválóbb bevégzett tragédiáját nehezen nélkülözzük. A bevezető értekezést Kisfaludyról HEINRICH GUSZTÁV írta, rövid, de logikus és a legszükségesebb tudnivalókat magában foglaló tájékoztató, mely a legújabb kutatások eredményeit is feldolgozza. Még nagyobb érdeme, hogy igen sűrűn szólaltatja meg az egykorúakat, Kisfaludy Sándort s magát a költőt és az ő szavaikkal jellemzi hősét.

CSOKONAI munkáiból Bánóczi József állított össze egy kötetre valót. A *Lilla* dalokat egy kivételével mind fölvette (*A szeplő* című, bár az eredeti kiadás nincs kezemben, azt hiszem tévedésből került ebbe a csoportba a következő helyett), az *anakreoniak* közül három maradt el úgylátszik erotikumuk durvasága miatt, az *ódák* közül azonban több, de egyikért sem kár, mert a kihagyottak Csokonai műzsjának nem legszerencsésebb termékei. Ezenkívül a *Dorottyát* olvashatjuk teljesen s a bevezető értekezésekkel együtt. Hogy *A Tavasz*, a *Béka-egérharc*, vígjátékok és prózák elmaradtak, azt, ha már a kiadó társulatnak nem volt szándékában teljes Csokonait adni, magunk is helyeseljük, azt viszont sajnáljuk, hogy *Diétai Magyar Múza* pár darabját (pl. *Zsugori uram*, *Magyar! Hajnal hasad!*), valamint egyetkettőt az *Elegyes versek* közül nem vett föl (pl. a nemcsak életrajzi érdekességű, hanem PETŐFI-re emlékeztető stílusával is kiváló *Visszajövetel az Alföldről*, *Kazinczyhoz, mikor kiszabadult*). A bevezető életrajzot, mely tudományos, anélkül, hogy száraz volna, élvezetes, anélkül, hogy fölületessé válna, szépen, a művelt közönség követeléseire képest írta meg Bánóczi.

RÁKOSI JENŐ a *Bánk bánt* és a *Kegyencet*, ezt a két egymástól annyira elütő és mégis sokban rokon tragédiát foglalta egy kötetbe és mindegyik elé külön írt egy-egy kis tanulmányt. KATONA remekét kísérelő esztetikai fejtegetésekkel nem mindenben értünk egyet, különösen mikor Shakespeare hatását tagadja a Bánkra, de nézeteitől az

eredetiséget, merész állításainak védelmétől az éleselméjűséget eltagadni nem lehet. Teleki politikai pályájának rajza, tragikumának megfejtése pedig igazán művészi.

Kiegészíti a sorozatot *Gyöngyösinek Murányi Venusa és Kemény Jánosa*. Hogy tudja-e élvezni a XX. század magyar közönsége e két verses szerelmi regényt, az mellékes, Gyöngyösi e két műve, mint a XVII. és XVIII. század legnépszerűbb olvasmánya, mindenesetre reáshozál arra, hogy a Remekírók művei közé soroztassék. De még jobban örvendünk e kiadásnak azért, mivel teljesül vele az irodalomtörténet buvárainak egy régi, újabban Szily Kálmántól hangoztatott vágya: bírjuk végre Gyöngyösi két főművét úgy, amint a költő kiadta őket. A Murányi Venust ugyanis már vagy két századja abból a rontott kolozsvári kiadásból (1702) nyomtatják újra, melyet még 1793-ban megbélyegzett Verseghy. Ez a címlap szerint «megjobbított» kiadás nemcsak töméntelen önkényes változtatást, illetőleg rontást tett a szövegen, hanem több mint kétszáz sort elhagyott belőle. Mivel Dugonics és később Toldy (1864. kiadásában) szintén ezt a romlott szöveget vették alapul, azóta a különösen Toldy tekintélyével fedezett apokrif szöveg szerepelt mind mai napig. BADIĆS FERENC az első, 1664-iki kiadás alapján visszaállítván a hiteles szöveget, nagy szolgálatot tett a magyar tudománynak. A kiadás elé háromíves bevezetése is inkább a tudománynak, mint a laikus olvasónak szól. Nagy apparátussal, az eddig ismert egész Gyöngyösi-irodalom segítségével találó, de túlságosan részletes képet ad a költőről, kiterjeszkedve életére és műveire is. Olyan tömören van az első fele megírva, annyit beleszórtott a pár lapba, hogy ez a bevezetés tudományos szempontból Gyöngyösi-nek legjobb életrajza, de a nem szakembernek kissé fárasztó.

cs. e.

★

Magyar és német kézi szótár, tekintettel a két nyelv szólásaira. Szerkesztete *Kelemen Béla*, áll. főreáliskolai tanár. *I. Német-Magyar rész.* VIII + 522 l. *II. Magyar-német rész.* VIII + 528. l. Budapest, az Athenæum r.-t. kiadása. A két rész ára 16 kor.

Ha igaz az, hogy a nyelv minden szava a néptudat egy-egy fogalmának felel meg, akkor a nép összes fogalmait vagyis műveltségét feltárja a jó szótár. Minden szótár ilyformán a maga korának kulturképe, amint az a szerző öntudatában tükröződik. Modern kulturánknak már most keresve is alig találhatnók teljesebb képét, mint Kelemen Béla új, kétkötetes kézi szótárában.

Nem magyar kulturánkat említettem: annak leghivatottabb thesaurusát az Akadémia Nagy Szótárában fogjuk tán valamikor